

AGENDA DE BARCELONA

Vers una Agenda Local Europea

El 2010 és sens dubte un any clau per als governs locals i la ciutadania europea. En un context de recuperació de la crisi econòmica i financera global, la construcció europea s'enfronta a nous reptes i nous escenaris derivats de la recent estrenada legislatura del Parlament Europeu, de la renovació de la Comissió Europea i del nou marc institucional, econòmic i jurídic .

L'entrada en vigor del Tractat de Lisboa, que incorpora el reconeixement de l'autonomia local, l'enfortiment del principi de subsidiarietat, l'ampliació de poders del Comitè de les Regions i la introducció del concepte de cohesió territorial, presenta nous reptes i oportunitats per a la articulació institucional dels governs locals en la Unió Europea.

Durant l'any 2010, d'altra banda, s'ha de procedir a l'aprovació de l'Estratègia EU 2020 per tal de garantir una major eficàcia en la promoció del creixement i l'ocupació en una economia del coneixement i de baixa intensitat de carboni. Tenint en compte l'especial impacte que la crisi econòmica i financera ha tingut en els governs locals i atès que més del 70% de la població europea viu en ciutats, donat que la major part de les emissions de carboni es produeixen a les ciutats i donat el previsible impacte de l'envelliment de la població, és fonamental que el reforç de la competitivitat europea i la definició de les reformes estructurals incorporin la visió i les necessitats dels governs locals, repensant quina ha de ser la contribució de les ciutats.

L'aplicació de la major part de la normativa europea es materialitza fonamentalment en l'àmbit dels governs locals, la qual cosa és una raó més que suficient per què s'impliquin tant en el desenvolupament de polítiques públiques locals com en el desenvolupament de les polítiques europees a fi de millorar el benestar de la ciutadania i el desenvolupament dels territoris europeus.

El futur de la política de cohesió a Europa passa per una nova declinació de les tres dimensions fonamentals de la mateixa: la cohesió econòmica, la cohesió social i la cohesió territorial. La inserció de la cohesió territorial com a tercera dimensió haurà de determinar les relacions entre els territoris europeus, definint com aquests es posicionen en el seu propi espai i en el conjunt de regions europees al voltant de temes com la cooperació territorial, la competitivitat, la connectivitat o la sostenibilitat. Aclarir quin haurà de ser el lloc de la cohesió territorial en la preparació dels nous reglaments dels fons estructurals per al període de programació 2014-2020 i, en conseqüència, en la definició dels seus objectius i en la caracterització dels territoris en relació a l'accés d'aquests fons és una cosa sens dubte fonamental.

Davant el reconeixement legal de la participació dels governs locals en tant que institucions més properes a la ciutadania i al territori en el desenvolupament de l'Agenda Europea i les estratègies d'implementació que es plantegen en el nou desenvolupament reglamentari de la Unió, els governs locals han de fer front a la nova conjuntura des d'una doble perspectiva caracteritzada per la transversalitat, la integració i la integralitat, articulant adequadament les dimensions econòmica, social i territorial que configuren la cohesió, i per una visió estratègica de territori o de ciutat susceptible de dibuixar escenaris per a una nova governança a mig i llarg termini.

Desenvolupar les potencialitats de les reformes indicades i apropar les institucions europees als ciutadans requereix necessàriament avançar cap a un sistema de governança multinivell que integri més activament els governs locals a la Unió Europea i que faciliti una major eficàcia, eficiència i legitimitat de les polítiques comunitàries, tenint en compte la necessitat d'avançar gradualment cap a l'adequació dels recursos pressupostaris amb els que aquests governs locals compten per exercir les seves funcions.

Aquesta "Agenda de Barcelona", que conté un conjunt de recomanacions i propostes resultat dels debats duts a terme en ocasió de la Cimera Europea de Governos Locals celebrada entre els dies 22 i 24 febrer 2010 sota el lema de "Governos locals en xarxa per a una nova Europa", pretén ser un instrument que contribueixi a avançar cap a una Agenda Local Europea, en l'estela d'aportacions precedents com ara la Declaració de Bristol de desembre del 2005 i la Carta de Leipzig sobre Ciutats Europees Sostenibles de maig 2007. En aquest sentit, es convida especialment a les associacions nacionals de municipis i de governs locals dels Estats membres de la Unió Europea, a les grans xarxes i organitzacions de poders locals i de ciutats (CMRE, Eurocities ...), així com al Comitè de Regions a la discussió dels continguts d'aquesta "Agenda de Barcelona", i a l'eventual assumptió de la mateixa com a plataforma i full de ruta de les seves respectives organitzacions.

De la mateixa manera, és voluntat d'aquesta "Agenda de Barcelona" que sigui presa en consideració tant per les Institucions de la Unió Europea i els seus Estats membres (i en especial pel trio de presidències del Consell de Ministres de la UE) així com en el procés del "Marc de referència per a la Ciutat Europea Sostenible" resultat del mandat dels Ministres de Desenvolupament Urbà de la UE adoptat en la seva Reunió Informal de Marsella durant la Presidència Francesa el 2008. Així mateix, es considera fonamental que els continguts de l'Agenda siguin tinguts en compte en la Reunió Informal de Ministres de Política Territorial que es celebrarà a Màlaga el març de 2010 i en la Reunió Informal de Ministres de Desenvolupament Urbà que se celebrarà a Toledo a juny de 2010.

SOBRE LA COHESIÓ ECONÒMICA

Inversions prioritàries dels governs locals per establir les bases de la innovació, motivar l'esperit emprenedor i generar ocupació, mitjançant la planificació estratègica i territorial

L'experiència acumulada pels governs locals en el desenvolupament econòmic local demostra que les inversions prioritàries han d'atorgar especial atenció a la generació d'entorns locals competitius i creatius, per tal que les empreses i les persones puguin desenvolupar al màxim les seves capacitats.

La creació d'espais de trobada, intercanvi i experimentació entre actors públics i privats per fomentar l'activitat econòmica, l'aprofitament de forma eficient i racional el capital humà i natural del territori, la provisió de serveis que aportin valor afegit a les empreses, o una bona dotació d'infraestructures de telecomunicacions conformen la base mínima d'actuació per disposar d'aquest tipus d'entorns i posar les bases d'una economia dinàmica, innovadora i generadora d'ocupació i oportunitats empresarials, mitjançant processos de planificació estratègica i territorial.

Estratègies per a l'atracció de talent i la millora de la competitivitat

En l'actualitat, és evident el paper destacat del talent i la seva concreció en termes de creativitat i innovació aplicades a la generació d'activitat econòmica i ocupació-com a factor de competitivitat en un territori. Per això, les condicions de l'entorn són determinants i els governs locals juguen un paper insubstituïble en la configuració d'aquest entorn, que inclou aspectes com l'educació, el capital social o la disponibilitat i activació de recursos endògens, treballant per que la competència entre territoris per atreure talent no prevalgui sobre la cooperació per generar-lo.

Des de l'àmbit local, i en el marc d'una economia globalitzada, poden modelar en major o menor mesura els factors de competitivitat d'acord amb les potencialitats i les aspiracions de cada territori, recuperant l'essència original del concepte de "desenvolupament endògen", és a dir, cimentant el desenvolupament econòmic en el màxim i més eficient aprofitament dels recursos disponibles a nivell local, respectant el principi de sostenibilitat.

Models econòmics que han de promoure els governs locals

L'adopció d'estratègies econòmiques proactives que permetin aprofitar les potencialitats de cada territori i, al mateix temps, expandir-les afavorint l'assentament de noves empreses i centres de recerca és fonamental per al futur de l'economia europea i ha de comptar amb una col·laboració dels governs locals que permeti aprofitar la seva experiència acumulada en aquest àmbit.

En una economia globalitzada, l'existència de polítiques solvents de localització empresarial i atracció del talent condiciona enormement el potencial de creixement i projecció del territori.

Els governs locals, que tenen coneixement d'aquest potencial, sovint han desenvolupat polítiques innovadores i amb una visió proactiva dels canvis que s'han anat produint en els nostres sistemes productius.

L'actual escenari econòmic, que presenta els riscos de la crisi econòmica i financera que estem vivint, però també noves oportunitats en l'economia del coneixement i l'economia verda, ha de conduir a un enfortiment del rol dels governs locals en el desenvolupament de models econòmics basats en la col.laboració públic-privada, que contribueixin a la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia europea, així com a la seva sostenibilitat.

Gestió de la cooperació i la competitivitat entre territoris

La capacitat per estructurar models econòmics diversos condueix a una complementaritat "natural" entre territoris en termes de possibilitats de desenvolupament econòmic. Així doncs, l'habitual competència per l'accés a mercats o per l'atracció de recursos, s'ha de veure convenientment acompanyada per mecanismes de cooperació com la creació de clústers que pot ser clarament incentivada des d'àmbits polítics supralocals.

D'altra banda, l'òptim aprofitament dels recursos locals passa sovint per la posada en marxa de polítiques que necessiten d'una massa crítica suficient per aconseguir la seva màxima efectivitat. En aquest sentit, els governs locals intermedis poden jugar un paper clau en l'articulació de les estratègies i les polítiques de desenvolupament econòmic en el territori.

En un context de crisi cal emfatitzar la importància de la projecció exterior com a via primordial per a la captació d'oportunitats i per a l'increment de la competitivitat. Una projecció exterior que per als governs locals és tant més efectiva en la mesura que s'aborda sinèrgicament, sumant energies per multiplicar possibilitats.

Apostant per societats innovadores i creatives, mitjançant noves estratègies locals per a la transició escola-treball

Els pobles i les ciutats s'han d'enfrontar a l'amenaça de pèrdua de potencial en termes de talent que suposa la manca d'oportunitats laborals per als joves, i que condueix a que una part important d'ells romangui al marge tant del mercat laboral com del sistema educatiu, hipotecant greument el seu futur i, per extensió, el de la societat a la qual pertanyen.

Els serveis locals d'ocupació han de treure el màxim profit del seu avantatge de proximitat sobre aquest tipus de problemàtiques per proporcionar respostes integrals en col.laboració amb els serveis educatius. Aquests serveis, juntament amb els dedicats a la promoció econòmica, han de plantejar igualment la seva intervenció al llarg de les diferents etapes educatives per tal de motivar les actituds emprenedores-igualment vàlides per a l'autoocupació com per al treball per compte al·liena, contemplant qüestions com l'aprenentatge continuat al llarg de tota la vida (*lifelong learning*).

L'estímul de la transversalitat en els serveis locals i el treball en xarxa entre els governs locals i la ciutadania han de conduir a l'articulació de polítiques locals específiques i nous models de desenvolupament econòmic que comptin amb el suport de la Unió Europea, els seus estats membres i les regions, a la seva manifestació concreta en cada territori i a la definició d'espais que donin suport a les iniciatives sorgides de les xarxes socials i les comunitats locals.

D'aquesta manera, la globalització i la localització es reforçaran mútuament en una estratègia integrada de desenvolupament que inclogui tots els recursos del territori i tots els instruments que es troben a disposició dels governs locals, amb la finalitat d'articular sistemes productius basats en l'economia del coneixement que sigui més sostenible i condueixi a la creació d'una ocupació de qualitat.

La potenciació dels serveis locals d'ocupació i de promoció econòmica

Per avançar en aquesta direcció, un element indispensable és la potenciació dels serveis locals d'ocupació i de promoció econòmica, que constitueixen la primera instància a la que la ciutadania s'adreça per rebre una atenció personalitzada.

El desenvolupament dels Serveis Locals d'Ocupació en les últimes dècades ha permès generar eines i metodologies enfocades a un servei més adaptat a les necessitats de les persones del que poden oferir altres nivells de l'administració pública i, per tant, de més qualitat. I aquest mateix desenvolupament ha suposat la diversificació de serveis i la progressiva configuració de les polítiques de promoció econòmica, que fins al moment han significat una gran empenta a l'esperit emprenedor, el creixement empresarial i la competitivitat, especialment de les micro i petites empreses, o la formalització de xarxes de cooperació en forma de clústers empresarials o sistemes productius locals.

SOBRE LA COHESIÓ SOCIAL

El model de les ciutats europees dels propers anys

Davant el reconeixement del principi d'autonomia local i el reforç del principi de subsidiarietat en el marc del Tractat de Lisboa, les ciutats europees han de definir el seu model social en el marc d'una estratègia global de ciutat que promogui la inclusió i la cohesió social, la promoció de l'autonomia personal i la garantia dels drets de la infància, l'adolescència, la gent gran i les famílies.

Per fer-ho, s'han de dur a terme processos de planificació estratègica basats en valors democràtics i enfocats en la millora de la governança. Mitjançant aquests processos, les ciutats han de constituir-se en espais que ofereixin oportunitats per a tota la seva ciutadania i que estableixin un diàleg amb el seu entorn territorial per potenciar les sinergies en matèria de desenvolupament.

L'espai públic com a instrument per a la cohesió social

Els usos dels espais públics, com a element dinamitzador de les ciutats i com a element bàsic de la cohesió social, s'han convertit en un tema clau en els darrers temps. Les transformacions econòmiques, urbanístiques i socials que han sofert les ciutats han posat en valor els espais públics com a llocs de trobada de la ciutadania, i es converteixen en el termòmetre de la qualitat de vida i seguretat dels barris i ciutats.

Les ciutats, habitualment concebudes com a escenari de conflictes, constitueixen avui dia el principal laboratori per al desenvolupament de solucions adequades als problemes globals. En aquest sentit cal destacar la importància de la dimensió local d'iniciatives com l'Aliança de Civilitzacions i el compromís amb el seu esperit i valors per part dels poders locals.

Calen plans que apostin clarament per la recuperació i regeneració dels espais públics. Així com la necessitat de posar en valor els seus usos lúdics, culturals i econòmics; definint clarament els deures i drets dels diferents actors.

Els reptes i les oportunitats de la diversitat

El fenomen migratori és un dels fets socioeconòmics més rellevants de l'actualitat i un dels principals reptes del segle XXI. Cal desenvolupar polítiques efectives orientades a la immigració. La construcció europea necessita de la immigració exterior per poder avançar en la consolidació d'un mercat únic, cal una política comuna, global i unitària en l'àmbit europeu. Una política comuna per estructurar la recepció i acollida dels immigrants a escala local i regional, que determini les claus culturals de la integració i l'acomodació de la ciutadania. Una política comuna en l'exercici dels drets polítics i socials dels nousvinguts.

Al llarg dels darrers anys s'ha posat reiteradament de manifest el terme de la tolerància, com a expressió de la convivència en diversitat, i la seva incidència en l'increment del capital social i cultural en entorns urbans complexos i en la millora de la competitivitat i l'atracció de les ciutats en l'escenari internacional així com la seva incidència en la projecció exterior de les mateixes.

Unes polítiques locals orientades cap a la diversitat impliquen, d'altra banda, un canvi radical de plantejament en la tipologia dels serveis públics i en la forma més adequada d'organitzar la seva prestació des d'una perspectiva molt més homogènia.

Vetllant per la cohesió social de ciutats en contínua transformació

L'impacte de la crisi econòmica i financera planteja fractures reals entre barris i la ciutadania d'una mateixa ciutat. Les ciutats europees han d'aprofitar la seva diversitat com una oportunitat per a un major benestar des del foment de la cohesió social.

La cohesió social requereix una societat inclusiva, amb capacitat d'integració social, d'organització i participació, que respecti la diversitat i fomenti la convivència, evitant la segregació espacial i social i garantint la igualtat d'oportunitats. L'àmbit local, des de la proximitat i la concertació amb els agents socials, ha de desenvolupar estratègies actives de foment de la cohesió social mitjançant del foment del treball comunitari, que ofereix l'oportunitat d'activar les xarxes socials per a un millor benestar individual i col·lectiu, de la mediació comunitària, que permet construir una ciutat plural, amb respecte a la diversitat i a totes les realitats socials, tenint en compte les diferents cultures, a les persones amb discapacitats, els nens, joves, gent gran, etc. així com mitjançant actuacions de suport i col·laboració amb el tercer sector i de foment del voluntariat, amb l'objectiu de dinamitzar la societat civil i promoure la solidaritat social. El món local ha d'impulsar una cultura de treball en xarxa i de participació social a través de la xarxa.

Paper de la ciutadania en la definició del model de ciutat

Davant societats cada vegada més diverses en la seva composició, així com davant l'aparició de grups amb interessos diferents és necessari l'organització d'espais de debat i participació ciutadana. Aquests espais no només han de permetre als òrgans de govern de les ciutats conèixer de primera mà els interessos dels ciutadans, sinó que poden ajudar a definir millor el disseny de la ciutat a tots els nivells així com els usos dels espais públics generant majors eficiències, més benestar i incrementant la cohesió social. Cal considerar, en aquest sentit, les possibilitats que ofereixen les noves tecnologies de la informació i comunicació per a un augment de la participació tant en termes quantitius com qualitius.

D'altra banda, l'avanç cap a unes societats inclusives requereix un escenari de governança basat en una gestió relacional en la qual el tercer sector social adquireixi un paper rellevant. La ciutadania i les seves organitzacions aporten valor social a l'entorn més proper en termes d'autonomia, cohesió, convivència, prevenció, compromís, solidaritat i corresponsabilitat. Des dels governs locals han de promoure i dinamitzar xarxes socials de cooperació amb el tercer sector social potenciadors d'aquests valors i generadors de respostes més eficaces, eficients i participades en base a un model de governança.

Impacte del canvi demogràfic i envelliment de la població

L'envelliment de la població és un dels grans triomfs i també un dels majors reptes de les societats europees desenvolupades i, en concret, dels governs locals. Aquest canvi demogràfic fa necessari potenciar i replantejar, si escau, les polítiques orientades a la gent gran, especialment des dels municipis i des de la proximitat, considerant la seva valuosa contribució a l'increment del capital social i cultural. Els governs locals han de promoure juntament amb els actors de la societat civil polítiques i programes d'envelliment actiu que millorin la salut, la participació i la seguretat de les persones grans. Aquestes polítiques i programes s'han de basar en els drets, necessitats, preferències i capacitats de la gent gran, considerant la seva gran aportació social a partir de les seves experiències de vida.

Els municipis han de generar programes que ajudin a la gent gran a realitzar el seu potencial de qualitat de vida, promovent l'autonomia i prevenció de situacions de dependència, reforçant quantitativament i qualitativament els serveis de proximitat per què les persones grans puguin viure al

seu domicili el major temps possible, programant actuacions orientades a donar suport a les famílies cuidadores, reforçant i millorant el suport a projectes intergeneracionals de voluntariat que impliquin tant a la gent gran com a la ciutadania en el seu conjunt, diversificant i reforçant la participació de la gent gran en tots els àmbits de la societat, promovent el seu accés a les tecnologies de la informació i la comunicació o promovent el disseny urbanístic accessible i d'ús de l'espai públic.

És fonamental, doncs, implicar els governs locals en el disseny d'una estratègia a llarg termini per convertir el repte demogràfic d'Europa i l'envelliment de la ciutadania en noves oportunitats per a la modernització dels sistemes de protecció social i l'estímul de l'activitat de les persones d'edat avançada.

L'esport com a instrument de cohesió social: Cap al dia de l'Esport a Europa

L'esport és un fenomen cultural que està adquirint una creixent dimensió popular. Constitueix un instrument de caràcter transversal idoni per a la implementació de polítiques públiques de proximitat en àmbits com la sanitat, el benestar social o l'educació, dinamitza l'economia i genera d'ocupació.

L'esport es presenta avui en dia com una magnífica oportunitat per dinamitzar l'espai públic i millorar la salut i la qualitat de vida dels ciutadans de tots els pobles i ciutats d'Europa. Per això els governs locals donen el seu suport a la iniciativa de crear un Dia Europeu de l'Esport.

Ciutats inclusives

En un context en el qual 79 milions de persones a la Unió Europea - és a dir, un 16% de la població - estan actualment en risc de pobresa, el foment d'uns pobles i ciutats inclusius és una prioritat de l'Agenda Social Europea. L'àmbit local ha d'implicar-se activament en el desenvolupament de polítiques d'inclusió social, d'acord amb els principis de subsidiarietat i proximitat. Les ciutats inclusives prenent com a punt de partida la responsabilitat compartida i la participació social amb l'objectiu de generar respostes flexibles, innovadores i ajustades a les necessitats des de la proximitat, la transversalitat i el treball en xarxa de tots els agents socials.

Entre d'altres estratègies fonamentals per al foment de la inclusió social des d'una perspectiva local, cal esmentar la implementació de polítiques planificades i consensuades d'inclusió social en el marc d'una estratègia global de ciutat, el foment d'espais de concertació per a la inclusió social o l'increment de la visibilitat i la sensibilització social respecte a les situacions de pobresa, vulnerabilitat i exclusió social.

SOBRE LA COHESIÓ TERRITORIAL

Els governs locals com a garants de serveis públics de qualitat

La prestació de serveis públics de qualitat amb condicions suficients d'eficiència i d'eficàcia és avui dia, en contextos de benestar avançat, una de les concrecions fonamentals del compromís de l'Estat amb la ciutadania. Els governs locals, en aquest sentit, han incorporat progressivament nous serveis de valor afegit a les seves tradicionals prestacions vinculades a serveis bàsics com la seguretat, la neteja o l'ordenació del trànsit rodat, però generalment ho han fet sense un marc competencial o pressupostari suficient. En la mesura que el principi de subsidiarietat es considera condició d'eficiència i d'eficàcia en la prestació dels serveis públics, cal avançar des d'aquest principi en el reconeixement del rol dels governs locals com a garants de serveis públics de qualitat, capaços d'adaptar-se a unes necessitats canviants, d'implicar els usuaris en el disseny, gestió i avaluació dels mateixos i de fer més fàcil la rendició de comptes i la transparència en el desenvolupament d'aquests serveis.

Cal subratllar també la necessitat de prendre en consideració la dimensió i l'impacte sobre el nivell local de totes les polítiques sectorials de la UE que incorporen criteris de cohesió territorial.

Millora de les infraestructures de transport i comunicació per a una Europa en xarxa

Cal complementar les importants inversions en xarxes de transport transeuropees amb altres inversions de caràcter més local orientades a assegurar la fluïdesa del transport de curt i mitjà recorregut i a la consegüent aproximació de tot el territori als principals nodes de comunicació. Les grans infraestructures de transport i comunicació es constitueixen en factors de competitivitat territorial de primera magnitud, en la mesura que propicien una major interconnexió entre mercats i les consegüents oportunitats per a l'expansió de negocis i, en última instància, la internacionalització. No obstant això, la gran majoria de microempreses i petites empreses, i en alguns casos també les mitjanes, que conformen el gruix del teixit productiu en bona part d'Europa, solen ubicar-se en polígons d'activitat econòmica on l'accessibilitat és precària tant per als seus treballadors, singularment per manca de transport públic, com per al transport de mercaderies.

No menys important, en clau de sostenibilitat, és la necessitat d'incorporar criteris multimodals i de sostenibilitat mediambiental en el disseny i la implantació de les xarxes de transport. De la mateixa manera, per avançar cap a ciutats més saludables és fonamental el desenvolupament de sistemes de mobilitat urbana alternatius al trànsit rodat que promoguin la peatonalització d'àrees comercials i històriques i fomentin el desplaçament a peu i en bicicleta o mitjançant l'ús del transport públic.

Cal fer menció especial a les modernes infraestructures de telecomunicacions, ja que el seu grau de penetració en determinades parts del territori continua sent mínima, quan no inexistent, limitant les seves oportunitats de generar activitat i ocupació tot i que puguin resultar llocs potencialment atractius.

Actuant davant la necessitat d'un desenvolupament sostenible

La crisi actual s'ha manifestat de manera molt més cruenta sobre l'economia real en aquells llocs on el model productiu es basa en el predomini de sectors altament consumidors de recursos. La transició cap a una *economia verda* és, sens dubte, el camí a seguir per recuperar de manera duradora el camí del desenvolupament econòmic i el benestar de la població, més encara en un context en què reptes globals com el canvi climàtic, l'*peak oil* o l'expansió urbanística amenacen greument l'estabilitat dels sistemes siconaturalment sobre els quals funciona l'economia.

Així mateix, en una economia globalitzada val la pena pensar quins són aquells sectors d'activitat que poden tenir un major protagonisme a l'hora de donar un nou dinamisme a les economies locals tenint en compte els seus recursos específics, recuperant el sentit primigeni "desenvolupament endogen".

Dos dels sectors amb major potencial en aquest sentit són el de les energies renovables i el dels productes alimentaris ecològics i artesanals. Aquest últim sector anirà adquirint una atenció creixent per part dels poders públics, donada la seva vinculació a la salut -mitjançant una alimentació sana i segura-, que constitueix una de les principals preocupacions ciutadanes.

Però no n'hi ha prou amb canviar el model productiu; és imprescindible prendre plena consideració de l'enorme potencial de desenvolupament de fórmules d'organització de la producció i de satisfacció de les necessitats de les persones diferents a les de l'empresa tradicional (per exemple, mitjançant les diverses modalitats d'economia social).

Cal recordar, finalment, que un desenvolupament sostenible és un desenvolupament responsable. És per això que el concepte de responsabilitat social corporativa (RSC) hauria de ser assumit per tots els actors que operen en les economies locals.

Polítiques locals pertinents per donar resposta i adaptar-se als efectes del canvi climàtic

Fer front als problemes derivats del canvi climàtic serà probablement el principal repte del segle XXI. És un fenomen global, però d'expressió local ja que la major part de les emissions de gasos amb capacitat per alterar el clima s'emeten, de manera difusa, a partir de les activitats quotidianes dels ciutadans. En aquest sentit, els compromisos dels governs locals que amb iniciatives com la del Pacte d'Alcaldes (UE) compromesos amb l'energia sostenible, així com altres iniciatives de cooperació en xarxa i el model de treball plantejat per millorar l'eficiència energètica dels edificis públics, entre altres objectius, s'hauria d'aplicar a altres sectors en el marc de la lluita i adaptació al canvi climàtic.

El treball en xarxa dels governs locals en la lluita contra el canvi climàtic, amb l'intercanvi d'experiències i la posada en comú de polítiques de bones pràctiques, és l'estratègia adequada per fugir dels escenaris més pessimistes que planteja l'IPCC (Panell Intergovernamental del Canvi Climàtic), que afecten les condicions ambientals però també al grau de desenvolupament humà.

SOBRE LA GOVERNANÇA

Els municipis i ciutats com a element clau de la governança

Europa es caracteritza per una llarga tradició i presència de governs locals i ciutats que han forjat la seva geografia; un dels testimonis més explícits és la creació del Consell de Municipis i Regions d'Europa després de la Segona Guerra Mundial, l'any 1951. La multipolaritat d'Europa constitueix una potencialitat indiscutible, amb la seva gran diversitat de ciutats grans, mitjanes i petites. Els nostres municipis i ciutats posseeixen qualitats culturals úniques, poderoses forces d'inclusió social i possibilitats excepcionals per al desenvolupament econòmic. No obstant això, també pateixen problemes demogràfics, desigualtats socials, problemes mediambientals i desafiaments econòmics que, amb freqüència, ja s'expressen a nivell metropolità. Els municipis són la unitat bàsica del territori i dels estats, el primer espai de presa de contacte de la ciutadania, el seu entorn més immediat en què s'acostuma a desenvolupar la seva vida privada, familiar i laboral. Però per què puguin satisfer la seva funció de motor de progrés social i creixement econòmic els hem d'enfortir com un element clau de la governança europea.

Les ciutats han de disposar dels recursos i les competències necessàries per protagonitzar el seu futur i el futur de les àrees metropolitanes que lideren, d'acord amb els principis d'autonomia local i de subsidiarietat. I la Unió Europea s'ha de coresponsabilitzar més activament en la consecució d'aquest objectiu, com també ho han de fer els estats i les regions, que a més haurien d'involucrar els governs locals en el disseny i l'aplicació dels programes de reformes que es derivin de l'Estratègia UE 2020.

Reforçar els governs locals d'acord amb els principis establerts a la Carta Europea d'Autonomia Local suposa reforçar la governança dels territoris i dels seus estats i de la pròpia Europa. Els governs locals no poden ser simples executors o administradors de polítiques o suplir les mancances d'altres actors, sinó que han de participar activament en l'establiment de prioritats i en la definició de les mateixes conjuntament amb els altres nivells de govern i administració, especialment en les polítiques comunitàries de major impacte en el desenvolupament regional i en la definició dels instruments de programació dels fons estructurals i de cohesió.

El paper vertebrador dels governs locals intermedis

Els governs locals intermedis, garantint l'aplicació del principi de subsidiarietat i assegurant la capacitat institucional dels municipis en el desenvolupament de polítiques públiques més eficaces i eficients, permeten mantenir les competències en l'esfera local i apropar-les a la ciutadania. Constitueixen una baula clau en l'organització territorial dels seus estats i d'Europa, assegurant d'aquesta manera la cohesió econòmica, social i territorial.

Encara que investits de competències diverses a Europa, juguen un paper essencial en donar resposta a les necessitats de la població i dels seus territoris. El coneixement que tenen per la seva proximitat, però alhora la seva massa crítica, els permet actuar de la manera més ràpida i apropiada.

En l'actualitat, a més, són plenament conscients que Europa és l'escenari propici per contribuir al desenvolupament dels pobles i ciutats dels seus territoris i, per aquesta raó, han treballat en una integració de la perspectiva europea en les polítiques locals.

Aquests factors els situen com un actor clau del sistema de governança. Com un actor que acostuma les decisions comunitàries a la ciutadania i, al mateix temps, aporta visió estratègica i capacitat de creació i desenvolupament de xarxes i sinèrgies amb els municipis, per facilitar la implementació de les polítiques europees.

Aquest nivell de govern local ha de ser integrat i reconegut a nivell europeu com un factor clau en el disseny i la posada en marxa de les polítiques de la Unió i, en especial, reconeixent la seva participació en el disseny de les polítiques i els fons de cohesió i en l'avaluació de l'impacte de la normativa comunitària.

La governança multinivell, l'autonomia local i el Comitè de les Regions

La governança multinivell ha d'aprofundir en el principi de subsidiarietat garantint, al mateix temps, la cohesió i la fortalesa institucional de la Unió Europea. Per aconseguir-ho, és fonamental avançar cap a una adequada representació dels governs locals en el sistema institucional de la Unió Europea i els seus Estats membres, incloent -quan sigui oportuna- la seva representació en els òrgans d'autogovern de les regions amb poders legislatius.

S'han d'atorgar més poders i competències al Comitè de les Regions en la presa de decisions comunitàries i, sobretot, s'han de perfeccionar els mètodes i els espais de coordinació amb les autoritats locals, diferenciant-los d'aquells protagonitzats per les autoritats regionals, per aconseguir reforçar el Comitè de les Regions com la institució europea de defensa i promoció de l'autonomia local.

Avançar en aquesta direcció comportaria una millora substancial en la implementació de la governança multinivell i del principi de subsidiarietat. En la seva vessant horitzontal, és a dir de concertació entre els poders públics locals i la societat civil organitzada entesa en el sentit més ampli del concepte i incloent els sectors empresarials i acadèmics. I també en la seva vessant vertical, entre els diferents nivells de govern. A més, també constituiria un element d'enfortiment de l'eficàcia de l'acció comunitària i la seva legitimitat i visibilitat davant la ciutadania, incrementat el seu interès pel projecte de la Unió.

Amb aquest objectiu, es proposa d'una banda la creació d'una càmera específica de representació dels governs locals en l'estructura del Comitè de les Regions per tal que exerceixi funcions consultives i de participació en les decisions de la Unió Europea sobre assumptes que afecten els governs locals, i d'altra banda la creació d'espais de diàleg a nivell polític en els Estats membres i a les regions amb poders legislatius amb la mateixa finalitat.

Aquest tipus d'espais de diàleg haurien de ser consultats en la tramitació parlamentària de les iniciatives polítiques i legislatives que afectaran de manera específica als governs locals i la seva autonomia. I si el posicionament de les institucions representatives dels governs locals no fos acceptat, hauria de reivindicar-se en aplicació del Tractat de Lisboa la garantia de mecanismes i procediments adequats perquè no es vulneri el principi de subsidiarietat, l'autonomia local i la suficiència financera.

Elements necessaris per a una bona governança de les ciutats

L'enfortiment de l'autonomia local és essencial per fer efectiu el principi de subsidiarietat i aconseguir que la governança multinivell acabi enfortint l'eficàcia, l'eficiència i la legitimitat de les polítiques de la Unió Europea, així com la seva proximitat amb la ciutadania. Sense autonomia no pot existir col·laboració institucional i sense col·laboració institucional la governança multinivell és impracticable. Els governs locals defensen l'autonomia local com un valor bàsic del seu servei públic, com defensen també la col·laboració institucional per apropar la presa de decisions comunitàries a la ciutadania.

Per aquesta raó, proposem que el sistema de governança multinivell de la Unió Europea es fonamenti al seu torn en una bona governança local. En una governança local que faciliti l'acció col·lectiva de les ciutats, els governs locals intermedis i els territoris i ens locals que representen amb la societat civil i la ciutadania, recolzats per les xarxes i associacions de governs locals que defensen els seus interessos, i que estigui capacitada per traslladar aquesta acció col·lectiva en les institucions europees a través de nous procediments de disseny de les polítiques i la normativa comunitària d'una banda i, d'altra, per contribuir a la seva implementació afavorint, com es deia, la seva eficàcia, la seva eficiència i la seva legitimitat davant la ciutadania.

Solidaritat i cooperació territorial

L'actual crisi econòmica mundial visibilitza, d'una banda, la necessitat de realitzar accions coordinades entre els estats i d'una estratègia europea comuna, però per altra banda visibilitza que no es pot prescindir de les entitats locals i regionals, ja que són les institucions més properes a la ciutadania, i sense elles seria una estratègia política sense impacte real. Així doncs, el model de cooperació territorial europeu sorgit a la llum dels Fons Estructurals, és un factor clau per al treball entre els governs locals, teixint aliances, facilitant l'aprenentatge i l'intercanvi i construint un espai europeu des de la base.

Cal tenir present que un dels valors afegits de la integració europea ha estat el desenvolupament de xarxes d'actors lligats directament al territori. Aquestes xarxes han tingut i tenen un paper fonamental en la formulació de les polítiques europees. La cooperació territorial europea, juntament amb el treball en xarxa dins d'un territori i entre territoris permet fomentar la competitivitat, el desenvolupament de lideratges i la millora de capacitats dels governs locals, millorant la gestió de la res pública i, per tant, del benestar dels ciutadans.

En un altre ordre de coses, cal destacar la importància creixent del fenomen de la cooperació descentralitzada, tant entre ciutats i territoris de l'Europa Occidental i Oriental com amb

administracions locals d'altres regions del món, amb especial atenció a les ciutats pertanyents a països ubicats en les fronteres exteriors de la Unió Europea, en clara sintonia amb els principis de la política de cooperació exterior europea. La cooperació descentralitzada contribueix tant a l'establiment de relacions bilaterals o multilaterals, generalment en forma de xarxa, com a enfortir la institucionalitat i crear noves capacitats per a l'àmbit local, incrementant l'eficàcia de l'ajuda.